

یادداشتی بر صلاحیت مرجع رسیدگی به جرایم خرید و فروش، حمل و نگهداری اسلحه و مهمات غیرمجاز

مریم ممنون*

وقایع پرونده:

در پی گزارش مأمورین نیروی انتظامی مبنی بر حمل سلاح غیرمجاز توسط آقای غ.ن. و طی تشریفات قانونی، پرونده به دادگاه کیفری دو زاهدان ارجاع می‌گردد. شعبه ۱۰۱ دادگاه کیفری دو زاهدان با استناد به مواد ۶ و ۱۸ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰، موضوع را خارج از صلاحیت (دادگاه کیفری دو) دانسته و با صدور قرار عدم صلاحیت، پرونده را به دادگاه انقلاب ارسال می‌نماید. شعبه ۲ دادگاه انقلاب زاهدان نیز برابر دادنامه شماره ۰۰۴۲۲ - ۱۳۹۳/۱۲/۱۲ به استناد رأی وحدت‌رویه شماره ۷۲۷ - ۱۳۹۱/۹/۲۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، صلاحیت را نمی‌پذیرد و به جهت حدوث اختلاف و در اجرای ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹، پرونده را به دیوان عالی کشور می‌فرستد. دیوان نیز با تأیید قرار صادره از دادگاه انقلاب، بر صلاحیت دادگاه عمومی جزایی (کیفری دو) نسبت به رسیدگی به بزه حمل و نگهداری سلاح غیرمجاز، تأکید می‌نماید.

مشخصات رأی دادگاه عمومی جزایی

شماره دادنامه: ۹۴۰۹۹۷۵۴۱۱۱۰۰۹۶۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۱۴

اتهام: حمل و نگهداری سلاح غیرمجاز

مرجع رسیدگی: شعبه ۱۰۱ دادگاه عمومی جزایی شهرستان زاهدان

* پژوهشگر پژوهشگاه قوه قضاییه و دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی

متن رأی

در خصوص اتهام آقای غ. ن. دایر بر حمل و نگهداری یک قبضه کلت کمبری، مستنداً به مواد ۶ و ۱۸ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز، موضوع را در صلاحیت دادگاه انقلاب دانسته و قرار عدم صلاحیت صادر می‌نماید.

مشخصات رأی دادگاه انقلاب

شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۵۴۱۲۲۰۰۴۲۲

تاریخ: ۱۳۹۳/۱۲/۱۲

اتهام: حمل و نگهداری سلاح غیرمجاز

مرجع رسیدگی: شعبه ۲ دادگاه انقلاب شهرستان زاهدان

متن رأی

در خصوص اتهام آقای غ. ن. دایر بر حمل یک قبضه سلاح گرم جنگی که به موجب دادنامه صادره از شعبه ۱۰۱ دادگاه کیفری دو زاهدان، با قرار عدم صلاحیت به این مرجع ارسال گردیده است، صرف نظر از صحت و سقم موضوع، با عنایت به قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی و رأی وحدت‌رویه شماره ۷۲۷ تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور و با این استدلال که تعیین صلاحیت مرجع قضایی از قوانین آمره و شکلی است و عطف ماسبق می‌شود و به موجب رأی وحدت‌رویه مذکور، صرفاً ورود و خروج اسلحه و مهمات از کشور در صلاحیت ذاتی دادگاه انقلاب است و سایر جرایم مربوط به قانون مذکور در صلاحیت دادگاه عمومی جزایی می‌باشد. بنابراین ضمن نفی صلاحیت از خود، مستنداً به ماده ۵ قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳ اصلاحی ۱۳۸۱ و ماده ۱ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز ۱۳۹۰، قرار عدم صلاحیت به اعتبار و شایستگی دادگاه‌های عمومی جزایی زاهدان صادر و اعلام می‌گردد. با عنایت به حدوث اختلاف بین دو دادگاه عمومی جزایی و انقلاب، در اجرای ماده ۵۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ و ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی، پرونده جهت حل اختلاف به دبیرخانه دیوان عالی کشور در تهران ارسال می‌شود.

مشخصات رأی دیوان عالی کشور

شماره دادنامه: ۹۴۰۹۹۷۰۹۲۵۲۰۰۳۳۶

تاریخ رسیدگی: ۱۳۹۴/۱/۱۸

انتهام: حل اختلاف در صلاحیت دادگاه عمومی و دادگاه انقلاب

مرجع رسیدگی: شعبه ۳۷ دیوان عالی کشور

متن رأی

درخصوص اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های انقلاب اسلامی و عمومی زاهدان به شرحی که در قرارهای صادرشده از سوی مراجع قضایی مذکور بازتاب یافته است. با عنایت به صائب بودن نظر دادگاه انقلاب به ویژه در استناد به رأی وحدت‌رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور، توجهاً به ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی با اعلام صلاحیت دادگاه عمومی زاهدان حل اختلاف می‌شود. شعبه ۳۷ دیوان عالی کشور

نقد و بررسی آراء صادره:

تا قبل از تصویب «قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰/۶/۷» به جرایم حمل و نگهداری اسلحه و مهمات غیرمجاز با توجه به اعتبار و حاکمیت «قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح مصوب ۱۳۵۰/۱۱/۲۶» و اینکه قانونگذار با توجه به عنوان قانون و عبارات به کار برده شده در متن قانون، حمل و نگهداری اسلحه و مهمات را قاچاق، تلقی و محسوب نموده بود این جرایم در دادگاه انقلاب مورد رسیدگی قرار می‌گرفت.

اما پس از تصویب قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰/۶/۷ و نسخ صریح قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح مصوب ۱۳۵۰/۱۱/۲۶ در ماده ۲۱ قانون مزبور و با در نظر گرفتن تعریف قاچاق اسلحه و مهمات در ماده ۱ و تغییرات اساسی به وجود آمده در قانون فعلی در مقایسه با قانون سابق، به نظر می‌رسد قانونگذار حمل و نگهداری غیرمجاز اسلحه و مهمات را برخلاف رویکرد سابق از

شامل عنوان و تعریف قاچاق اسلحه و مهمات، خارج نموده و مجازات مستقلی برای مرتکبین آن در نظر گرفته است. با این وجود و علی‌رغم صراحت عبارات قانونی و وضوح تغییر رویکرد و نیز نظرات متعدد اداره حقوقی قوه قضاییه در تأیید صلاحیت دادگاه عمومی جزایی به دنبال استعلامات صورت گرفته از آن اداره بر مبنای قانون فعلی، بعضاً میان برخی محاکم عمومی جزایی و انقلاب در خصوص مرجع صالح به‌منظور رسیدگی به جرایم حمل و نگهداری اسلحه و مهمات، اختلاف حادث گردیده و گاه این اختلافات در میان شعب دیوان عالی کشور نیز ملاحظه می‌گردد؛ حال آنکه مستنداً به ماده ۱ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰/۶/۷ که در تعریف قاچاق صرفاً آن را ناظر بر وارد کردن به کشور و یا خارج نمودن سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل از کشور دانسته است و نه حمل و نگهداری و خرید و فروش و امثال آن، و نیز ایضاً به‌موجب مواد ۵ و ۶ ماده فوق‌الذکر، حمل و نگهداری و ... سلاح و مهمات از یکدیگر تفکیک شده است بدون آنکه نظیر ماده ۲ قانون سابق (قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح مصوب ۱۳۵۰/۱۱/۲۶ با اصلاحیه‌های بعدی)، ناظر بر ماده ۱ باشند و در رسیدگی به این جرایم هیچ‌گونه اشاره‌ای به صلاحیت دادگاه انقلاب نشده است و براساس ماده ۲۱ قانون اخیرالتصویب ۱۳۹۰/۶/۷ از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون ۱۳۹۰/۸/۴ کلیه قوانین مغایر از جمله قانون فوق‌الذکر مصوب ۱۳۵۰/۱۱/۲۶ لغو گردیده است.

در اینجا اشاره به رأی وحدت‌رویه شماره ۷۲۷- ۱۳۹۱/۹/۲۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور خالی از لطف نیست:

«نظر به اینکه ماده ۴۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۲۹/۱۲/۱۳۱۲ که مقصود از قاچاق اسلحه را وارد کردن به مملکت و یا صادر کردن از آن یا خرید و فروش و یا حمل و نقل و یا مخفی کردن و نگاهداشتن آن در داخل مملکت عنوان کرده بود، طبق ماده ۲۱ قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۷/۶/۱۳۹۰ لغو گردیده و در ماده ۱ این قانون قاچاق سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل وارد کردن آنها به کشور یا خارج نمودن آنها از کشور به‌طور غیرمجاز تعریف شده است، لذا به نظر اکثریت

اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور خرید و فروش، حمل و نقل، مخفی کردن و نگاهداشتن سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل به‌طور غیرمجاز از شمول عنوان قاچاق، خارج و رسیدگی به این جرایم در صلاحیت دادگاه عمومی است. این رأی به استناد ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری، صادر شده و برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.»

نتیجه‌گیری

آنچه از مطالب پیش‌گفته منتج می‌شود آن است که دادگاه عمومی جزایی، مرجع صالح رسیدگی به بزه حمل، نگهداری و خرید و فروش سلاح و مهمات غیرمجاز، است ولی مرجع صالح رسیدگی به بزه قاچاق سلاح و مهمات غیرمجاز، دادگاه انقلاب اسلامی می‌باشد.